

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostního managementu

Katedra soukromoprávních disciplín

KAPITÁLOVÉ OBCHODNÍ SPOLEČNOSTI A JEJICH POVAHA

Bakalářská práce

Capital companies and their nature

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Luboš SLAVÍK

AUTOR PRÁCE

Patrik LACKA

PRAHA

2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Rohatci, dne 12. března 2024

Patrik LACKA

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu bakalářské práce Mgr. Luboši Slavíkovi, který mi poskytl podporu a pomoc, cenné rady i přínosné konzultace při zpracování celé této práce, dále jsem vděčný za velkou podporu rodiny, která měla velký vliv na dokončení práce.

ANOTACE

Předkládaná práce se zabývá právním rámcem obchodních korporací v České republice, s důrazem na kapitálové společnosti. Práce je nejprve zaměřena na teoretický koncept a definování základních pojmů, včetně historického vývoje a současné právní úpravy. Následně se práce věnuje problematice správy a řízení kapitálových společností, specifikům spojeným s výkonem funkce člena statutárního orgánu a jeho pracovněprávním vztahem. Diskutovány jsou aktuální problémy a možné změny v legislativě, které by mohly přispět k efektivnějšímu řízení a ochraně zájmů v oblasti podnikání. Závěr práce je věnován analýze současné situace v české aplikační praxi, návrhům de lege ferenda a celkovému shrnutí zkoumané problematiky, s důrazem na digitalizaci, snížení administrativní zátěže a zabezpečení digitálních procesů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Občanský zákoník, obchodní korporace, obchodní právo, společnost s ručením omezeným, statutární orgán, zákon o obchodních korporacích

ANNOTATION

The presented work deals with the legal framework of commercial corporations in the Czech Republic, with an emphasis on capital companies. Initially, the work focuses on the theoretical concept and definition of basic terms, including the historical development and current legal regulation. Subsequently, the work addresses the issues of governance and management of capital companies, specifics related to the performance of the role of a statutory body member and their employment relationship. Current problems and possible changes in legislation that could contribute to more efficient management and protection of interests in the business sector are discussed. The conclusion of the work is devoted to an analysis of the current situation in Czech application practice, proposals de lege ferenda, and an overall summary of the examined issues, with

an emphasis on digitalization, reduction of administrative burdens, and securing digital processes.

KEYWORDS

Civil Code, Commercial Corporations, Commercial Law, Company with Limited Liability, Statutory Body, The Act on Commercial Corporations.

OBSAH

ÚVOD	8
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	9
1. 1 Pojem obchodní korporace	10
1. 2 Pojem právnická osoba a právní subjektivita	10
2 HISTORICKÝ VÝVOJ OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ.....	13
2. 1 Historická východiska obchodních společností.....	14
2. 2 Historie právní úpravy obchodních společností v českých zemích	16
3 ANALÝZA SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ	20
3. 1 Mezinárodní dokumenty.....	21
3. 2 Občanský zákoník.....	23
3. 3 Zákon o obchodních korporacích	24
3. 4 Další vybraná legislativa	27
4 VYBRANÁ PROBLEMATIKA KAPITÁLOVÝCH OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ	30
4. 1 Právní odpovědnost statutárního orgánu	30
4. 1. 1 <i>Loajalita a péče řádného hospodáře</i>	<i>33</i>
4. 2 Souběh funkce člena statutárního orgánu a výkonu činnosti v pracovněprávním vztahu.....	37
5 PROBLÉMY V PRAXI A ÚVAHY DELEGE FERENDA	41
5. 1 Analýza postupů založení s.r.o. de lege lata.....	41
5. 2 Analýza postupu založení s.r.o. de lege ferenda	41
5. 3 Založení společnosti ve Velké Británii	43

5. 4 Délka založení společnosti v ČR	45
5. 4. 1 Založení společnosti online	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	50

ÚVOD

V současné dynamické podnikatelské krajině je klíčovým faktorem úspěchu nejen ekonomická strategie a inovace, ale i pevný právní rámec, který definuje strukturu a fungování kapitálových obchodních společností. Tyto společnosti představují základní pilíře ekonomiky, a proto je důležité pochopit nejen jejich právní povahu, ale i historický vývoj a současné právní úpravy, které ovlivňují jejich operace a strategie. Tato bakalářská práce se zabývá komplexní analýzou kapitálových obchodních společností, zkoumá klíčové pojmy a aspekty jejich fungování a právního rámce, včetně historického kontextu a současných výzev, kterým čelí.

Začínáme definicí základních pojmů, jako jsou obchodní korporace, právnické osoby a právní subjektivita. Tyto pojmy jsou základem pro pochopení, jak jsou obchodní společnosti strukturovány a jak fungují v rámci právního systému. Významnou částí práce je pohled do historie obchodních společností v českých zemích, kde sledujeme klíčové momenty vývoje a proměny právní úpravy, které formovaly současný stav.

Další část se věnuje současné právní úpravě, kde detailně analyzujeme normativní rámec podnikání v České republice, včetně občanského zákoníku, zákona o obchodních korporacích a další relevantní legislativy. Zvláštní pozornost je věnována kapitálovým společnostem, jejichž specifika a výzvy jsou zkoumány z hlediska právní odpovědnosti, principů loajality, péče řádného hospodáře a problematiky spojené se souběhem funkce členů statutárních orgánů a pracovněprávními vztahy.

Závěrečná část práce se zaměřuje na aktuální problémy a výzvy, s nimiž se kapitálové společnosti v praxi setkávají, a uvádí diskusi o možných změnách v právní úpravě (*de lege ferenda*), které by mohly v budoucnu lépe odpovídat dynamickému podnikatelskému prostředí a potřebám ekonomiky. Cílem této práce je nejen poskytnout ucelený pohled na právní rámec kapitálových obchodních společností, ale také zdůraznit výzvy, před kterými stojí, a předložit návrhy na jejich řešení, které by mohly přispět k efektivnějšímu a transparentnějšímu podnikatelskému prostředí.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Kapitálové společnosti jsou právní subjekty, které mohou provozovat činnost mimo podnikání. Jejich charakteristickým rysem je, že majetková účast v činnosti společnosti je rozložena mezi všechny společníky. Tito společníci nejsou povinni osobně se angažovat v provozu společnosti, ale jsou povinni podílet se na ní finančně, tedy majetkově. Za dluhy a závazky společnosti ručí buď vůbec, nebo jen do určité výše, a to pouze do výše svého nezaplaceného vkladu, případně dalších dohodnutých povinností. Řízení společnosti je pak zprostředkováno prostřednictvím orgánů, ve kterých se společníci podílejí zprostředkovaně. Společnosti s ručením omezeným a komanditní společnosti jsou kombinací osobních a kapitálových společností, neboť mají prvky obou těchto typů.¹

Předmětem mé práce jsou sice kapitálové společnosti, přesto mi přijde důležité zmínit i zbylé obchodní společnosti, které jsou uvedeny v ZOK (zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech) a vymezit základní pojmy společností pro všeobecný přehled.

Obchodní společnosti dělíme na osobní (veřejná obchodní společnost a komanditní společnost) a kapitálové (společnost s ručením omezeným a akciová společnost). Nelze však opomenout i nadnárodní formy společností, což je evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Vycházíme tak ze zákona o obchodních korporacích.² Takovéto rozdělení je na základě jejich typických znaků. U osobních společností je typickým znakem „*solidární ručení společníků celým svým majetkem a jejich osobní účast na podnikání osobní obchodní společnosti bez povinnosti vnést klad.*“³ Jinak je to u postavení komanditistů. Komanditní společnost je spíše vnímána jako smíšená, která má znaky obou typů společností.⁴ Pro kapitálové společnosti je typické, že smí vykonávat i jinou než podnikatelskou činnost a pro její fungování je důležitá

¹ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích: Komentář). Stav k 10.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2124

² Tamtéž

³ MORAVEC, Tomáš, ANDREJSOVÁ, Lucie. *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance*. Praha: Grada Publishing, 2021. 312 s. ISBN 978-80-271-4169-2, str. 24

⁴ Tamtéž

majetková účast, nikoli osoba společníka a ručení společníků je omezené, případně žádné.⁵

1. 1 Pojem obchodní korporace

Samotné slovo korporace je odvozeno z latinského slova corpus – tělo a užívá se k označení právnického subjektu, který se řídí vlastními stanovami, a je zastupován statutárními orgány. Korporace jako taková může být veřejnoprávní nebo soukromoprávní.

Dle zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, v ust. § 1 jsou označeny za obchodní korporace společnosti obchodní a družstva. Aby korporace mohla existovat, musí být založena společenskou smlouvou, případně zakladatelskou listinou ve formě veřejné listiny a zapsána do obchodního rejstříku do 6 měsíců od jejího založení. V zákoně žádná obecná definice korporace není a je to nejspíš z důvodu, že existují různé korporace s různými charakteristickými rysy.⁶ Korporace je také zmíněna v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, konkrétně v ust. § 210 v odstavci 1, 2: „Korporaci vytváří jako právnickou osobu společenství osob. Na právnickou osobu tvořenou jediným členem se hledí jako na korporaci.“⁷ Z výše zjištěného je patrné, že korporací je právnickou osobou, která má vlastní právní subjektivitu.

1. 2 Pojem právnická osoba a právní subjektivita

Právnická osoba je organizovaný útvar s právní osobností, který je stanoven zákonem nebo jeho právní osobnost je uznána zákonem. Právnické osoby jsou regulovány především občanským zákoníkem, zákonem o obchodních korporacích, zákonem o veřejných rejstřících a zákonem o přeměnách

⁵ Kapitálová společnost [online] [cit. 12. 5. 2023] Dostupné z: <https://ideclub.cz/slovník-pojmu/kapitalova-spolecnost>

⁶ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích: Komentář). Stav k 10.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2124

⁷ Zákon č. 89/2012 Sb. [online] [cit. 12.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89?text=korporace>

obchodních společností a družstev. Mohou mít různé účely, které se mohou lišit mezi veřejným a soukromým zájmem. Jejich účel je vždy posuzován na základě jejich hlavní činnosti.⁸

Právnícké osoby jednají pod vlastním jménem a mají vlastní odpovědnost. Existují ve dvou povahách, a to v soukromoprávní a veřejnoprávní.⁹ Tyto právnícké osoby nový občanský zákoník dále dělí na: korporace, fundace a ústavy. Korporace jsou typicky zastoupeny spolky, které mají členy nebo společníky. Fundace jsou typicky nadace nebo nadační fondy, které mají majetek určený k určitému účelu. Ústavy jsou organizace, které kombinují osobní a majetkovou složku, zaměstnávají zaměstnance a mají majetek, který není tak chráněn jako u fundací.¹⁰

Právnícké osoby vznikají a ustavují se různými způsoby, včetně zakladatelského právního jednání, zákona, rozhodnutí orgánu veřejné moci nebo jiným způsobem stanoveným právními předpisy. Vznik právnícké osoby je zpravidla spojen s jejím zápisem do veřejného rejstříku, s výjimkou některých typů spolků.¹¹ Zánik právnícké osoby probíhá ve dvou krocích, kdy prvním krokem je zrušení právnícké osoby a „*poté nastává druhý krok spočívající ve výmazu právnícké osoby z příslušné veřejnoprávní evidence, čímž definitivně končí právní subjektivita právnícké osoby. V mezidobí zrušení a zánikem právnícké osoby obvykle probíhá její likvidace.*“¹²

Pojem právní subjektivita je definována jako způsobilost být nositelem práv a povinností. Jedná se o základní právní pojem, který určuje, kdo může být účastníkem právních vztahů, tedy kdo může vlastnit majetek, uzavírat smlouvy, být žalován nebo žalovat v soudním řízení a podobně. Právní subjektivita se vztahuje jak na fyzické osoby (lidi), tak na právnícké osoby.¹³

⁸ Právnícké osoby [online] [cit. 15.05.2023] Dostupné z:

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/pravnicke-osoby.pdf>

⁹ Subjekty práva [online] [cit. 15.05.2023] Dostupné z: http://wiki.iurium.cz/w/Subjekty_prava

¹⁰ Obecná část – základní instituty [online] [cit. 15.05.2023] Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/zakladni-instituty/osoby>

¹¹ Právnícké osoby [online] [cit. 15.05.2023] Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/pravnicke-osoby.pdf>

¹² Vznik a zánik právnícké osoby [online] [cit. 15.05.2023] Dostupné z: <https://www.admio.cz/blog/vznik-a-zanik-pravnicke-osoby>

¹³ KNAPP, V. *Každý je způsobilý mít práva (je každý k tomu způsobilý?)*. Právník, 1994, č. 2

Právnícké osoby mohou být různé organizace, jako jsou společnosti, sdružení, nadace nebo veřejnoprávní korporace, které mají právní subjektivitu udělenou zákonem nebo na základě zápisu do veřejného rejstříku. U fyzických osob nastupuje právní subjektivita s narozením a končí smrtí. U právníckých osob vzniká právní subjektivita jejich vznikem podle příslušných právních předpisů a končí jejich zánikem.

Je důležité si uvědomit, že rozsah právní subjektivity může být u různých subjektů odlišný. Například nezletilé osoby nebo osoby, které jsou omezeny ve svéprávnosti, mají omezenou právní subjektivitu, což znamená, že nemohou samostatně vykonávat všechna práva a povinnosti a potřebují k tomu zástupce nebo souhlas zákonného zástupce.

2 HISTORICKÝ VÝVOJ OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ

Jednou z nejstarších lidských činností je obchodování. Počátky obchodu, jako samostatné hospodářské činnosti, jsou spojovány s rozhraním rodové a otrokářské společnosti, kdy nabývá na významu nejen zbožová směna, ale také směna peněžní. Ještě, než byly vynalezeny peníze, probíhalo obchodování pomocí barteru, tzv. barterové obchodování. Jednalo se o výměnu zboží za zboží jiného charakteru nebo služby. Toto směnové obchodování je využíváno dodnes různými společnostmi nebo státy. A to zejména v případech, kdy by mohlo dojít k nepřiměřeným nákladům v případě výměny zboží za peněžní hotovost. Česká republika není výjimkou, Barterové obchody zde probíhají prostřednictvím internetu. Rozvoj obchodu vyžadoval specializaci výroby, profesionální obchodníky i formalizované principy obchodu. Za kolébku formování pokroku v obchodu se považuje Babylonská říše, která před více než 4000 lety dala vzniknout prvnímu obchodnímu zákoníku, jenž znal takové pojmy jako placení na splátky, úroky, dělení zisku, společné obchodování, potvrzení o přijetí peněz či zastupování.¹⁴ Postupně docházelo k tranzitnímu obchodu, který představoval již formu obchodu mezinárodního, což dalo vznik obchodním cestám. V roce 1600 za podpory anglické panovnice Alžběty I. vzniká Společnost londýnských obchodníků, která je však v r. 1602 vystavena silné konkurenci. V daném roce vzniká Nizozemská Východoindická společnost, která se stává první akciovou společností na světě, sdružující vícero obchodníků a v jejímž čele je správní rada. Stane se tak silnou konkurencí nejen pro Anglii, ale i pro Portugalsko. Hlavně z důvodu odlišného uspořádání společnosti, neboť je na rozdíl od Londýnské společnosti založena na akcích. Později pak při nuceném prodeji akcií dává vznik akciovému trhu.¹⁵ V Čechách v rámci obchodu začaly už ve středověku vnikat obchodní cechy. Jednalo se o spolky, které kladly důraz na poctivost prodeje, kvalitu zboží a jeho cenu. Jejich prioritou bylo zastupování svých členů v oblasti práva a jejich zájmů. Bránily však konkurenci a rozvoji. V 19. století tak jejich úlohu

¹⁴ Historie a budoucnost společnosti s ručeným omezeným [online] [cit. 12. 3. 2023] Dostupné z: <https://www.humanart.cz/literatura-90258-historie-a-budoucnost-spolocnosti-s-rucenimomezenym.html>

¹⁵ Ekonomika v novověku [online] [cit. 19. 03. 2023] Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/ekonomika-v-novoveku/>

převzaly tzv. živnostenské spolky. Obchodní podnikání se pak u nás ve větší míře rozvinulo v r. 1921.¹⁶

2. 1 Historická východiska obchodních společností

Za východisko nejen pro soudobé obchodněprávní instituty, ale i pro celou naši právní kulturu, je považováno římské právo. Římané se „o právu vyjadřovali jako o umění dobrého a spravedlivého zároveň, jako o svérázné „arsboni et aequi“.“¹⁷ Počátky římského práva spadají do období 5. století př. n. l., kdy byl vydán Zákon dvanácti desek. Tento zákon v písemné podobě zaručoval i obyčejnému lidu jakousi záruku, že při soudních procesech nebude právo zneužíváno a vykládáno jiným způsobem, než jakým je dané. Většina lidu je znala nazpaměť. Jednalo se spíše o strohé nebo problematické definice pravidel. Po nájездеch Gallů byly tyto desky zničeny, ale z dochovaných úlomků víme, že obsahovaly právo dědické, rodinné, trestní i správní. Bohužel však platila jiná pravidla pro movité a jiná pravidla pro málo movité občany. Do dějin římského práva významně zasáhl císař Hadrián.¹⁸ Kincl dále zdůrazňuje odkaz římské právní teorie pro současnost, kterým je „nikdy nekončící úsilí, aby právo bylo tím, čím být má, aby bylo nástrojem dobrých vztahů mezi lidmi, a tak i nástrojem spravedlnosti“.¹⁹ V rámci soukromého práva Římané ctili nedotknutelnost práva jednotlivce nakládat svým majetkem, skutečnou vůli jednajícího i úctu k ní, jakožto i odpor ke zbytečnému formalismu.

Za účelem podpory a rozvoje obchodu vzniká nejprve římskoprávní *societas iuris civilis*²⁰, která z dnešního pohledu má nejbližší k veřejně obchodní společnosti.

¹⁶ Historie obchodu v České Republice [online] [cit. 19. 03. 2023] Dostupné z: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/page/view.php?id=2706>

¹⁷ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS, SKŘEJPEK, Michal. Římské právo. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1, str. 7

¹⁸ Římské právo [online] [cit. 19. 03. 2023] Dostupné z: <https://www.antickysvet.cz/25937n-rimske-pravo>

¹⁹ Tamtéž

²⁰ Jedná se o latinský termín, který se dá přeložit jako "občanskoprávní společnost" nebo "společnost civilního práva".

Jednalo se o sdružení osob bez právní subjektivity, které do sdružení vnášely majetek, jenž se stal spoluvlastnictvím všech členů. Tyto osoby tak byly vzájemně zavázané a oprávněné.

Jak uvádí Dvořák, society byly zakládány zejména za účelem společného podnikání a stejného či poměrného podílení se na zisku a ztrátě.²¹

Vlastní právní existenci měly v římském právu tzv. universitates personarum a universitates bonarum. V současné terminologii se tedy jednalo o právnické osoby, kdy prvně jmenovaná byla svou povahou korporací a druhá nadací.

Svou podstatou byla korporace sdružením osob založeným za jistým a právně uznaným cílem, jež prováděla svou činnost podle předem daných pravidel, tedy stanov. Jednalo se o zcela samostatný a na existenci konkrétních osob nezávislý subjekt, jehož majetek nebyl ve spoluvlastnictví členů korporace. Zároveň však platilo, že na majetek členů neměla tato korporace žádná práva. Jelikož se korporace účastnila obchodu prostřednictvím vlastních orgánů, byla pouze fiktivní osobou, jež jako taková neměla způsobilost k právnímu jednání. K právnímu jednání tak určoval statut korporace jednotlivce.²²

²¹ DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. ISBN 978-80-7357-755-1, str. 1

²² KINCL, Jaromír, Valentin URFUS, SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-031-1, str. 80

2. 2 Historie právní úpravy obchodních společností v českých zemích

Poznatky o snaze upravit a ucelit právní systém se datují již do 6. století k vládě východořímského císaře Justiniána I. Funkčním se stal však až počátkem 19. století. První schválený občanský zákoník v evropském měřítku vznikl v r. 1804 pod názvem Code civil, tzv. Napoleonský francouzský občanský zákoník.

Historicky byl vývoj práva a jeho kodifikace v českých zemích ovlivněn hlavně rakouským a německým právem. Mezi první platnou úpravu byl považován zákon č. 1/1863 ř. z., obecný zákoník obchodní s účinností od 1.7.1863, který v českých zemích platil až do roku 1950.²³ Z důvodu, že oblastí zájmu práce jsou kapitálové společnosti, zaměřím se na popis vývoje společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti.

*„Společnost s ručením omezeným je útvar novodobý. Oproti akciové společnosti nevznikla postupným historickým vývojem na přelomu středověku a novověku, ani nevychází z historických kořenů římského práva. Právě naopak, byla vytvořena uměle rozhodnutím zákonodárce.“*²⁴

Forma s.r.o. byla poprvé uzákoněna v Německu roku 1892. Tato forma byla velmi populární, což přimělo Rakousko-Uhersko ke kodifikačním pracím, jež umožnily přijetí zákona č. 58/1906 ř. z. o společnostech s ručením omezeným. Při vzniku československého státu byl prozatímně převzat rakousko-uherský právní řád a to zákonem č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného státu československého. V roce 1920 ovšem nabyl účinnost zákon č. 271/1920, který rozšiřoval působnost zákona č. 58/1906 ř. z. na Slovensko a Podkarpatskou Rus. Jednalo se tak o jedinou novelu, která byla uskutečněna před zánikem ČSR v roce 1939. Pro společnosti s.r.o. tím bohužel skončil výhodný daňový systém a začala pro ně platit stejná ustanovení jako pro akciové společnosti. To mělo za následek snížení zájmu o založení spol. s.r.o. Politika státu nabrala jiný směr a hlavním cílem se

²³ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Stav k 10.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2124

²⁴ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 696 s. ISBN 978-80-7478-633-4, str. 1

stalo znárodňování, což vedlo po roce 1945 k ještě většímu úpadku spol. s.r.o. Novelizace zákonem č. 32/1946 Sb., o sjednocení a úpravě některých poplatkových předpisů a zákonem č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech nebyly nijak zásadní. K úplnému zrušení spol. s.r.o. došlo v lednu v roce 1951, a to přijetím nového občanského zákoníku z. č. 141/1950 Sb. Společnosti s ručením omezeným tak na dlouhou dobu zanikly. A to až do roku 1990, kdy si doba žádala revitalizaci podnikatelských právnických osob pro budování ekonomiky a byla přijata novela hospodářského zákoníku zákonem č. 103/1990 Sb., která umožnila opětovné zakládání spol. s.r.o. Hospodářský zákoník č. 109/1964 Sb., byl zrušen ke dni 1. 1. 1992, kdy byl nahrazen z. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Bohužel tento zákon je vnímán spíše negativně, protože řadu věcí zkomplikoval. Společnost s ručením omezením se spíše podobala akciové společnosti. Závěrečným krokem bylo přijetí zákona č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech s platnou účinností od 01.01.2014. I tento zákon měl své nedostatky. Díky tzv. malé privatizaci v roce 1991 došlo k dražbám velkého množství obchodů a podniků, které tak přešly do rukou soukromníků. Další velkým krokem byla kupónová privatizace, která se uskutečnila ve dvou vlnách. Jednalo se o přesunutí velkých státních podniků do vlastnictví soukromého. Toto se dotklo i většiny obyvatel, kteří si tak mohli nakoupit menší či větší množství akcií těchto podniků a fondů. Bohužel v důsledku nedostatečné kontroly vznikl prostor pro podvodníky. Docházelo tak k obrovským podvodům a tunelování fondů. I když se ve 20. století dostaly a.s. do popředí zájmu, forma spol. s.r.o. je stále nejpopulárnější formou obchodní společnosti.²⁵

Akciové společnosti v 17. století, ačkoliv se dnešním a.s. moc nepodobají, byly spíše výsadou panovníka či státu, kdy jejich cílem nebylo jen obchodování, ale také ukořistění, řízení a využití nově nabytých území. Svou popularitu si získaly převážně v rozvinutějších zemích, zejména ve Velké Británii, Francii a Nizozemsku. Obchodní politika těchto společností byla spíše útočná a sledovala, jen vlastní zájmy.²⁶ Zajímavostí je, že za vznikem jedné z východoindických

²⁵ DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 696 s. ISBN 978-80-7478-633-4, str. 2 a násl.

²⁶ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 984 s. ISBN 978-80-7478-961-8, str. 1 a násl.

společností stál Karel VI. (král český a uherský). Tato společnost vznikla v r. 1722, ale neměla dlouhého trvání, přestože zisky společnosti byly v té době velkolepé, v r. 1731 z politických příčin zanikla. Díky králi Karlu VI. se tak přímo dotkla českých dějin. V celé Evropě platil tzv. oktrojový systém, kdy společnost bylo možné založit jen na základě zvláštního právního předpisu. Tento systém byl ztuhlý a zaostalý. Změna nastala až v roce 1807 ve Francii, kdy byl zveřejněn Code de commerce (koncesní systém), jenž oktrojový systém nahradil.²⁷ První úprava akciových společností v českých zemích byla provedena v zákoně č. 1/1863 ř. z., obecný zákoník obchodní s účinností od 1.7.1863. Jelikož se snesla na úpravu a.s. kritika, musela být změněna, zvláště po krachu na vídeňské burze v roce 1873. To však vzhledem k politické situaci nebylo jednoduché uplatnit, a tak došlo k vydání akciového regulativu společným nařízením pěti ministerstev č. 175/1899 ř. z., který přetrval až do roku 1949, kdy dosavadní právní úprava byla nahrazena zákonem č. 243/1949 Sb., o akciových společnostech. Vlivem znárodnování však většina akciových společností zanikla. Vliv zbylých a.s. byl velmi malý. Změna nastala až ve druhé polovině 20. století. Zmíněná zákonná úprava trvala až do roku 1989, kdy po pádu komunistického režimu proběhla modernizace právní úpravy a.s., a to přijetím zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech. Její přijetí však bylo uspěchané a málo uvážené. Krátce po přijetí bylo patrné, že právní úprava zcela zaostává ve všech směrech oproti právním úpravám a.s. v rozvinutějších státech Evropy a v západních zemích. Poté přišla větší novela obchodního zákoníku, zákon č. 142/1996 Sb., která též nebyla příliš zdařilá. Nebylo dosaženo ani souladu s právním systémem EU. Proto následovala další větší novela v roce 2000, zákon č. 370/2000 Sb., a mnoho dalších. Nakonec vše vyústilo přijetím zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech s účinností od 1. 1. 2014. Ani tato novela nebyla dokonalá, proto došlo k dalším novelám.²⁸

²⁷ Historie a budoucnost společnosti s ručením omezeným [online] [cit. 12. 3. 2023] Dostupné z: <https://www.humanart.cz/literatura-90258-historie-a-budoucnost-spolecnosti-s-rucenimomezenym.html>

²⁸ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 984 s. ISBN 978-80-7478-961-8, str. 1 a násl.

V roce 2020 byla přijata velká novela z. č. 33/2020 Sb., která nabyla účinnost 1. 1. 2021, a kterou se mění zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony. Novela přinesla řadu změn nejen pro akciové společnosti, například zrušení orgánu statutárního ředitele v monistickém režimu akciových společností, čímž byla vyřešena nejasnost postavení správní rady a statutárního ředitele. U společností s ručením omezeným přišla modifikace § 23, kdy není u nízko-kapitálových společností nutnost splácet peněžitý vklad kapitálu na speciálně zřízený účet, pokud ovšem součet všech vkladů nepřesáhne 20 000 Kč, ale je možné je splatit k rukám správce, a to v hotovosti.²⁹ Poslední novelou ZOK je zákon č. 416/2022 Sb., který přinesl změny převážně ve využívání digitálních přístrojů a fungování veřejných rejstříků.³⁰ Lze říct, že vývoj právních úprav pokračuje pořád stejným směrem, kdy je hlavní zásadou ochrana lidských práv a svobod a správné pochopení právních principů.³¹

²⁹ Bud'te připraveni: přehled změn tzv. velké novely zákona o obchodních korporacích (č.90/2012 Sb.) účinných k 1.1.2021 [online] [cit. 09.05.2023] Dostupné z: <https://www.machlegal.eu/budte-pripraveni-prehled-zmen-tzv-velke-novely-zakona-o-obchodnich-korporacich-c-90-2012-sb-ucinnych-k-1-1-2021>

³⁰ Zákon pro lidi [online] [cit. 11.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90/historie>

³¹ Koncepce obchodního práva v nové soukromoprávní kodifikaci [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: ASPI – RA2126

3 ANALÝZA SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ

„Za východisko pro současný stav a další vývoj evropské úpravy obchodních společností považujeme Smlouvu o Evropské unii podepsanou v Maastrichtu v roce 1992.“³² Tím je myšlena hospodářská politika členských států, kdy je kladen důraz na koordinaci a otevřenost trhu. Právě společný trh je hlavním cílem Evropského společenství. Ten je chápán jako „hospodářský prostor se společnou vnější hranicí vůči třetím státům, v němž se bez ohledu na hranice jednotlivých členských států uskutečňují základní svobody a kde se realizuje ochrana proti omezování hospodářské soutěže a sektorální politiky Společenství.“³³ Aby byla zajištěna svoboda podnikání, jsou využívány právní nástroje, které nalezneme v primárním komunitárním právu, na které navazuje sekundární komunitární právo, které má pro nás význam ve formě směrnic a nařízení, které vydává Evropský parlament a Evropská rada.³⁴ Směrnice a nařízení tak přímo ovlivňují vývoj právní úpravy v České republice. V současnosti jsou považovány za základní prameny obchodních společností předpisy soukromého práva, převážně zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech a zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. „Samotná úprava zákona o obchodních korporacích věnuje značnou pozornost regulaci pravidel dobré správy obchodních společností.“³⁵ Nelze opomenout, že právní úpravu obchodních společností ovlivňují i zvláštní předpisy jakými jsou například zákon o auditorech, živnostenský zákon, zákon o veřejných rejstřících *právnických a fyzických osob*, zákon o přeměnách společností a družstev, insolvenční zákon a hlavně evropská úprava, jimiž jsou zmíněné směrnice a nařízení, kdy jejich implementace do vnitrostátního práva zajišťuje dodržování a uplatňování

³² Právní úprava obchodních společností v evropském a českém právu Stav k 11.3.2023 [online]. [cit. 2023-05-16]. Dostupné z: ASPI – RA2126

³³ Tamtéž

³⁴ Tamtéž

³⁵ MORAVEC, Tomáš, ANDREJSOVÁ, Lucie. *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance*. Praha: Grada Publishing, 2021. 312 s. ISBN 978-80-271-4169-2, str. 21 a násl.

evropských právních norem a přispívá ke sjednocování právních předpisů v rámci Evropské unie.³⁶

3. 1 Mezinárodní dokumenty

Mezi důležité mezinárodní dokumenty týkající se obchodních společností lze jednoznačně zařadit Úmluvu OSN o smlouvách o mezinárodním prodeji zboží (CISG), která je nejvýznamnějším dokumentem v oblasti mezinárodního obchodního práva, který byl vypracován a přijat na zasedání UNCITRAL. Úmluva byla uzavřena v roce 1980 a vstoupila v platnost v roce 1988. CISG upravuje mezinárodní kupní smlouvy a kontraktační proces, stanovuje povinnosti a odpovědnosti kupujícího a prodávajícího a definuje následky porušení těchto povinností. Principem CISG je neformálnost, a to, že většina ustanovení má dispozitivní charakter, což znamená, že strany mohou od těchto ustanovení upustit. CISG umožňuje smluvním stranám vyloučit její aplikaci nebo učinit výhrady, které omezují její působnost ve vztahu k nim. Česká republika měla dříve výhradu týkající se určitého aspektu CISG, ale tato výhrada byla odstraněna v roce 2018. V současnosti má CISG 89 smluvních států, což svědčí o její mezinárodní relevanci a důležitosti v oblasti mezinárodního obchodu.³⁷ Bylo by příhodné dodat, že UNCITRAL je zkratkou pro "United Nations Commission on International Trade Law" (Komise OSN pro právo mezinárodního obchodu) a byla založena v roce 1966 rezolucí Valného shromáždění OSN. Jejím hlavním cílem je odstranění právních překážek mezinárodního obchodu prostřednictvím sjednávání vzorových předpisů, mnohostranných mezinárodních úmluv, legislativních doporučení a poskytování informací o judikátech. Mezi hlavní úmluvy a vzorové zákony UNCITRAL patří úmluvy týkající se mezinárodního obchodu, rozhodčího řízení, mezinárodní koupě zboží, mezinárodní platební neschopnosti, dopravy a elektronického obchodu.³⁸ Tyto dokumenty mají za cíl harmonizovat a unifikovat

³⁶ Tamtéž

³⁷ Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodním koupi zboží [online] [cit. 16.05.2023] Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-organizace-a-obchod/uncitral/cigs/umluva-osn-o-smlouvach-o-mezinarodni-koupi-zbozi--223272/>

³⁸ Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo UNCITRAL [online] [cit. 16.05.2023] Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-organizace-a-obchod/uncitral/komise-osn-pro-mezinarodni-obchodni-pravo-uncitral--221755/>

právní předpisy a usnadnit mezinárodní obchod. UNCITRAL hraje důležitou roli v podpoře a rozvoji mezinárodního obchodu tím, že přispívá k vytváření jednotných pravidel a postupů pro mezinárodní transakce a řešení sporů.³⁹

Dále je potřeba zmínit předpisy Evropské unie, jakou je například směrnice (EU) 2017/1132, která kodifikuje a sjednocuje pravidla týkající se kapitálových společností v EU. Zahrnuje otázky zakládání společností, kapitálu, zveřejňování informací a provádění operací jako fúze a rozdělení. Původně kodifikovala šest dřívějších směrnic EU týkajících se práva obchodních společností. Později byla doplněna o další změny týkající se digitálních nástrojů, přeshraničního přemístění sídla a restrukturalizace společností. Směrnice obsahuje pravidla pro zakládání společností online a elektronické podávání informací do obchodních rejstříků. Také upravuje povinnosti týkající se zveřejňování informací pro akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným a pobočky. Zavedla systém propojení obchodních rejstříků a upravuje pravidla pro fúze, rozdělení a přeshraniční operace společností. Směrnice vstoupila v platnost v roce 2017 a následně byla doplněna o další změny, které mají být prováděny členskými státy do roku 2023.⁴⁰

Další směrnicí, kterou je potřeba zmínit je směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/36/ES o výkonu některých práv akcionářů ve společnostech s kótovanými akciemi ze dne 11. 7. 2007. Tato směrnice stanovuje požadavky ohledně výkonu určitých práv akcionářů spojených s akciemi, kteří mají hlasovací práva na valné hromadě společností. Směrnice se vztahuje na společnosti se sídlem v členském státě Evropské unie a na jejich akcie obchodované na regulovaném trhu umístěném v tomto členském státě. Cílem směrnice je také podpora zapojení akcionářů, zejména na dlouhodobém základě. Specifické požadavky se týkají identifikace akcionářů, poskytování informací, usnadnění výkonu práv akcionářů, transparentnosti institucionálních investorů, správců aktiv a poradců pro hlasování, odměňování členů orgánu společnosti a transakcí s příbuznými subjekty. Za úpravu těchto záležitostí je odpovědný členský stát, ve

³⁹ United Nations [online] [cit. 16.05.2023] <https://uncitral.un.org>

⁴⁰ Document 32017L1132 [online] [cit. 16.05.2023] Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/LSU/?uri=CELEX:32017L1132>

kterém společnost sídlí. Termín "rozhodný právní předpis" označuje právo tohoto konkrétního členského státu.⁴¹

3. 2 Občanský zákoník

Jak už z kapitoly o historii práva v českých zemích víme, Občanský zákoník č. 40/1964 Sb. byl nahrazen zákonem č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2014. V roce 2020 byla přijata velká novela z. č. 33/2020 Sb., která nabyla účinnost 1. 1. 2021, a kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb. Další související zákony sice z větší části zasahovaly do ZOK, ovšem dotkly i NOZ.

Další novelou nového občanského zákoníku je zákon č. 429/2022 Sb. a taky zákon č. 374/2022 Sb., platný dnem 6.1.2023.⁴² Tato novela nově posiluje hlavně postavení spotřebitele. Dává i větší volnost ohledně uzavírání smluv. Je zde možnost se odchýlit od ustanovení na ochranu spotřebitele, ale jen pokud je to ve prospěch spotřebitele. Dá se říct, že novela významně chrání i ty nejvíce zranitelné osoby, v tomto případě spotřebitele, např. seniory. Mimo jiné mají obchodníci povinnost jakoukoliv uzavřenou smlouvu se spotřebitelem, vytvořit v textové podobě. Jen slovní souhlas např. po telefonu či při osobním setkání mimo kancelář obchodníka již nebude stačit. Za zmínku stojí také nová pravidla při nakupování zboží po internetu, jako jsou stanovení pevné doby doručení zboží a to do 30 dnů od nákupu zboží, rovněž třicetidenní lhůta pro odstoupení od smlouvy nebo prodloužení doby reklamace na 1 rok od jeho zakoupení. Stejně tak změny v nabízení slev. Nás však více zajímá, jakým způsobem se novela dotýká NOZ obchodních společností.

V novém občanském zákoníku je obsažena obecná úprava veškerých právnických osob, která je rozdělena do několika sekcí. První sekce se týká obecných

⁴¹ Směrnice Evropského parlamentu a rady 2007/36/ES [online] [cit. 17.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/pravo/ev/dokument?celex=32007L0036>

⁴² Zákon č. 89/2012 Sb. Historie [online] [cit. 17.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/historie>

ustanovení a zahrnuje například právnické osoby, jednání s péčí hospodáře, zrušení a likvidaci. Druhá sekce se zaměřuje na obecné ustanovení o korporacích, zatímco třetí sekce se věnuje právním aspektům spolků. Pro spolky se použijí ustanovení nového občanského zákoníku pouze tehdy, pokud je to výslovně stanoveno zákonem o obchodních korporacích.⁴³

Dále je potřeba zmínit pojem „firma“, který je definován v NOZ v ust. § 423: „*Obchodní firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. Podnikatel nesmí mít víc obchodních firem*“, tím je zajištěna i její unikátnost. Firma slouží k identifikaci a komunikaci s podnikatelem nebo společností, a také poskytuje informace o jejich činnosti, oblasti působnosti a právním statutu.⁴⁴

3. 3 Zákon o obchodních korporacích

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech s účinností od 1. 1. 2014 nahradil původní zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. Tento zákon má komplexní právní úpravu týkající se obchodních společností a družstev, včetně jejich vzniku, fungování, orgánů, práv a povinností jednotlivých členů, převodu podílů, likvidace a dalších aspektů podnikání formou obchodních společností a družstev. Hlavními cíli tohoto zákona jsou modernizace a sjednocení právní úpravy obchodních společností a družstev, zjednodušení administrativních postupů a zvýšení ochrany zájmů všech zúčastněných stran. Zákon přináší novinky a změny ve vztahu k původnímu Obchodnímu zákoníku, které se týkají například způsobu založení a vzniku společnosti, evidence společností, představenstva, dozorčí rady, závazkových vztahů mezi společníky a dalších oblastí. Díky zákonu č. 90/2012 Sb. byla provedena řada úprav, které mají za cíl přizpůsobit české právo moderním trendům v podnikání a zohlednit evropské

⁴³ Zákon č. 89/2012 Sb. [online] [cit. 17.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20230106>

⁴⁴ Obchodní firma v novém Občanském zákoníku, Stav k 08.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2124

právní normy. Zákon také implementuje směrnice a nařízení Evropské unie, které se týkají oblasti obchodních společností a družstev.⁴⁵

Tento zákon si prošel velkou novelizací, kterou byl zákon č. 33/2020 Sb., který nabyl účinnost 1. 1. 2021, a kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony. Tato novela byla již zmíněna v kapitole o historii právní úpravy v českých zemích, ale je potřeba zmínit další změny, které tato novela přinesla.

Změnou týkající se zákazu konkurence u kapitálových společnostech (podle § 199, § 441 a § 451) bude nová úprava flexibilnější a umožní upravit zákaz konkurence prostřednictvím společenské smlouvy. *„Společenská smlouva či stanovy budou moci rozšířit okruh pro jednatele či člena představenstva zakázaných činností či naopak takový okruh zúžit, úplně vyloučit všechna omezení nebo určit podmínky, za nichž bude jejich výkon zakázán. Je však nutné dodat, že ani úplným vyloučením zákazu konkurence není dotčena povinnost jednat s péčí řádného hospodáře či dodržovat obecná pravidla o střetu zájmů.“*⁴⁶

Další změna je v § 46 ZOK. Obecně platí, že v kapitálových společnostech a družstvech zastupuje právnickou osobu ve voleném orgánu fyzická osoba, kterou právnická osoba pověřila. Avšak minulá úprava mohla vést k nejasnostem a komplikacím, protože jedna právnická osoba mohla být členem voleného orgánu jiné právnické osoby, což ztěžovalo identifikaci konkrétní osoby, která právnickou osobu zastupovala. Novela implementovaná v § 46 ZOK měla za cíl odstranit tyto nedostatky. Nyní je povinností právnické osoby, která je členem voleného orgánu kapitálové společnosti nebo družstva, pověřit jedinou fyzickou osobu, která splňuje předpoklady pro výkon funkce člena voleného orgánu. Tím se eliminovaly problémy s počtem zástupců právnické osoby ve voleném orgánu. Navíc novela stanovuje povinnost právnické osoby zapsat svého zástupce společně se svým

⁴⁵ Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích: Komentář). Stav k 10.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2124

⁴⁶ Bud'te připraveni: přehled změn tzv. velké novely zákona o obchodních korporacích (č. 90/2012 Sb.) účinných k 1.1.2021 [online] [cit. 09.05.2023] Dostupné z: <https://www.machlegal.eu/budte-pripraveni-prehled-zmen-tzv-velke-novely-zakona-o-obchodnich-korporacich-c-90-2012-sb-ucinnych-k-1-1-2021>

vlastním zápisem jako člena voleného orgánu do obchodního rejstříku. Pokud právnická osoba nezmocní zástupce a nezaznamená ho do obchodního rejstříku do 3 měsíců od nástupu jeho funkce, ztrácí právnická osoba svou funkci ve voleném orgánu. Tato novela však neplatí pro osobní společnosti.⁴⁷

Změn je mnohem více, ale především je potřeba zmínit další novelu ZOK, kterou je zákon č. 416/2022 Sb., platný od 15. 1. 2023, kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků.

Známe ji pod názvem „digi novela“. Jedná se o pozměňovací zákon, který se dotkne hned několika zákonů, včetně živnostenského zákona, zákona o soudních poplatcích, zákona o obchodních korporacích, zákona o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů nebo insolvenčního zákona. Novela se zaměřuje na využívání digitálních nástrojů a postupů v právním prostředí obchodních společností. Cílem novely je zjednodušit proces založení společností a jejich zápisu do obchodního rejstříku prostřednictvím elektronických prostředků a digitálních nástrojů. Jednou z významných změn je zavedení evidence osob vyloučených z výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace. Tato evidence bude obsahovat informace o osobách, kterým bylo soudu rozhodnutím uloženo vyloučení z funkce, osobách s uloženým zákazem činnosti překážejícím výkonu funkce a osobách odsouzených za trestný čin překážející výkonu funkce. Přístup k této evidenci budou mít pouze soudy, notáři a vybrané orgány jiných členských států EU.⁴⁸

Novela umožňuje založení a zápis společností do obchodního rejstříku v jednom kroku, a to i bez předchozího získání živnostenského oprávnění, za předpokladu, že byly řádně splněny ostatní podmínky. Pozitivem by mělo být uvedení skutečného předmětu podnikání, namísto snahy napasovat se do některého názvu živnostenského oboru.⁴⁹ Vzor společenské smlouvy bude dostupný

⁴⁷ Tamtéž

⁴⁸ Novela zákona v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů v právu obchodních společností [online] [cit. 09.05.2023] Dostupné z: <https://www.systemonline.cz/it-pravo/novela-zakona-c-416-2022-sb.-htm>

⁴⁹ Tamtéž

na webových stránkách Ministerstva spravedlnosti a jeho použití bude spojeno s výhodami jako snížená odměna notáře a osvobození od soudního poplatku. Další výhodou je dokládání způsobilosti v souvislosti stát se členem orgánu právnické osoby, a to nahrazením výpisu z rejstříků trestů jen čestným prohlášením dotyčné osoby.⁵⁰

Celkově lze říci, že tato novela zákona přináší změny, které mají za cíl zjednodušit a urychlit administrativní postupy a procesy při zakládání a provozování obchodních společností. Implementace digitálních nástrojů a elektronických prostředků umožní snadnější a efektivnější přístup k informacím a usnadní komunikaci mezi orgány a úřady. Zavedení evidence osob vyloučených z výkonu funkce člena orgánu obchodní korporace přispěje k větší transparentnosti a prevenci protiprávního jednání.

„Další významnější změnou je nově (s účinností od 1. 7. 2023) uvedení dne ve veřejném rejstříku, k němuž byl zápis viditelně zpřístupněn třetím osobám, nejen dne, kdy byl zápis proveden. Tato změna je důležitá zejména v souvislosti se zveřejňováním některých údajů dle nařízení vlády č. 351/2013 Sb., podle něhož údaje zapsané ve veřejném rejstříku a listiny uložené ve sbírce listin jsou zveřejněny jejich uveřejněním způsobem umožňujícím dálkový přístup.“⁵¹

3. 4 Další vybraná legislativa

V této podkapitole nesmí být opomenut zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstvech s účinností od 01.07.2008. I tohoto zákona se dotkla poslední novela č. 33/2020 Sb. Zákon č. 125/2008 Sb. upravuje postup a podmínky, za kterých mohou obchodní společnosti a družstva provádět různé formy přeměn, jako je fúze, rozdělení, změna právní formy nebo převod majetku. Obsahuje ustanovení týkající se základních pojmů, podmínek, postupů,

⁵⁰ Novela ZOK – Zjednodušení procesu zakládání obchodních společností a nové zákonné překážky výkonu funkce nejen statutárních orgánů [online] [cit. 20.05.2023]

Dostupné z: <https://akpixova.cz/obchodni-pravo/novela-zok-zjednoduseni-zakladani-obchodnich-spolecnosti-a-zpriseni-podminek-pro-vykon-funkce-nejen-statutarnich-organu/>

⁵¹ Změna překážek pro výkon funkce statutárního orgánu a další změny související s tzv. digi novelou [online] [cit. 22.05.2023] Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/zmena-prekazek-pro-vykon-funkce-statutarniho-organu-dalsi-zmeny-souvisejici-s-tzv-digi-novelou>

rozhodování valných hromad, práv a povinností jednotlivých společníků či členů družstva a dalších aspektů spojených s přeměnami. Zákon je důležitým nástrojem pro regulaci obchodního prostředí a umožňuje obchodním subjektům provádět přeměny v souladu s právními předpisy a stanovenými pravidly. Jeho cílem je zajistit transparentnost, ochranu zájmů společníků a členů družstva a spravedlivý průběh přeměn.⁵² Nyní se připravuje návrh zákona, kterým se upraví zákon 125/2008 Sb., kdy „cílem návrhu je především zapracovat do českého právního řádu směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2121 ze dne 27. listopadu 2019, kterou se mění směrnice (EU) 2017/1132, pokud jde o přeshraniční přemístění sídla, fúze a rozdělení. Návrh dále odstraňuje některé identifikované nedostatky a zapracovává podněty praxe v oblasti přeměn obchodních korporací.“⁵³

Další důležitou legislativou je zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob s účinností od 1. 1. 2014, který se zabývá právní úpravou veřejných rejstříků, které slouží k evidenci a zaznamenávání údajů o právnických a fyzických osobách. Jeho hlavním cílem je zajistit transparentnost a veřejnou dostupnost informací o právních subjektech, zejména o obchodních společnostech. Zákon stanovuje povinnost registrovat určité právní skutečnosti, které se týkají obchodních subjektů v rejstříku. Mezi tyto právní skutečnosti patří například zakládání společnosti, změny v orgánech společnosti, změny v obchodním jménu či sídle společnosti, změny ve výši základního kapitálu a další. Veřejný obchodní rejstřík je veřejně přístupný a umožňuje získávat informace o obchodních společnostech, jako jsou jejich název, sídlo, identifikační číslo, právní forma, informace o statutárních orgánech a další relevantní údaje. Zákon rovněž stanovuje postupy pro zveřejňování a aktualizaci informací v rejstříku a poskytuje základní pravidla pro vedení a archivaci rejstříkových spisů.⁵⁴

⁵² Zákon č. 125/2008 Sb. [online] [cit. 17.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-125/zneni-20210101?text>

⁵³ Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 125/2008 Sb., [online] [cit. 22.05.2023] Dostupné z: <https://odok.cz/portal/veklep/material/ALBSCH8L8CPA/>

⁵⁴ Zákon č. 304/2013 Sb. [online] [cit. 22.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-304#cast1>

Poslední legislativu, kterou chci zmínit je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) s účinností od 1. 1. 2008. Tento zákon se zabývá úpadkem právnických a fyzických osob a stanovuje postupy a způsoby jejich řešení. Jeho cílem je poskytnout rámcovou strukturu pro řešení situací, kdy se právnická nebo fyzická osoba ocitne v úpadku, tj. není schopna plnit své finanční závazky vůči věřitelům. Zákon stanovuje různé instituty a postupy, které mají zajistit řádné a spravedlivé vyrovnaní pohledávek věřitelů a umožnit dlužníkovi obnovit svou finanční stabilitu. Lze říct, že jeho úkolem je zajistit efektivní řešení finančních problémů, obnovit ekonomickou stabilitu a přispět k udržitelnému fungování ekonomiky. Tím chrání zájmy všech zúčastněných stran a podporuje spravedlivé řešení úpadku.⁵⁵

⁵⁵ Zákon č. 182/2006 Sb. [online] [cit. 23.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-182/zneni-20221231>

4 VYBRANÁ PROBLEMATIKA KAPITÁLOVÝCH OBCHODNÍCH SPOLEČNOSTÍ

Kapitálové společnosti představují zvláštní právní subjekty, které mají své specifické vlastnosti a pravidla. Jejich problematika zahrnuje aspekty týkající se založení, správy, řízení a likvidace společností. Klíčové prvky zahrnují zakládání společnosti, výši a splacení základního kapitálu, orgány společnosti, práva a povinnosti akcionářů, zveřejňování informací, likvidaci a právní ochranu. V této práci bude rozebrána jen vybraná část, níže uvedená.

4. 1 Právní odpovědnost statutárního orgánu

Nejdříve bychom si měli definovat, kdo je u kapitálových společností statutárním orgánem. V ZOK je v § 44 uvedeno, že nejvyšším orgánem kapitálových společností je valná hromada, kdy u společností s ručením omezeným je statutárním orgánem „každý jednatel, ledaže společenská smlouva určí, že více jednatelů tvoří kolektivní orgán.“⁵⁶ U akciových společností je statutárním orgánem představenstvo, na které dohlíží dozorcí rada, a to v případě, že se jedná o systém dualistický. Pokud by šlo o systém monistický, statutárním orgánem je správní rada.⁵⁷

Nejprve probereme jednatele, případně kolektivní orgán společnosti s ručením omezeným. Jakožto statutární orgán řídí a jedná za společnost v mezích zákona. Jeho funkční období bývá většinou na dobu neurčitou.⁵⁸ V novém Občanském zákoníku je v § 159 uvedené, že: „Kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí

⁵⁶ Orgány obchodní korporace [online] [cit. 23.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90?text=statutární%20orgán>

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ Právní úprava jednatele a společníka v rámci s.r.o. Stav k 11.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2125

z toho pro sebe důsledky.⁵⁹ Dále se předpokládá, jak je uvedeno v ZOK v § 51, že při podnikatelském rozhodování musí osoba jednat pečlivě a s potřebnými znalostmi tak, aby rozumně předpokládala, že její jednání je informované a v souladu s obhajitelným zájmem společnosti. Tato povinnost však neplatí, pokud osoba nejedná s nezbytnou loajalitou.⁶⁰ Pokud jednatel poruší při výkonu své funkce povinnosti, které jsou uvedeny výše, je povinen společnosti nahradit škodu, kterou jí tímto porušením způsobil. Pokud tak neučiní, ručí věřitelům společnosti za její dluhy v rozsahu, v jakém způsobenou škodu neuhradil. Tato odpovědnost jednatele je upravena v NOZ § 159 odst. 3.⁶¹ Už víme, že u akciových společností je statutárním orgánem představenstvo, popřípadě správní rada, jejichž funkční období trvá obvykle 3 roky a jsou stejně odpovědní jako jednatel u společností s.r.o. Vztahují se na ně též paragrafy NOZ a ZOK, jak bylo uvedeno výše.

Dále je nutno podotknout, že v případě, kdy člen statutárního orgánu přispěl porušením svých povinností k úpadku společnosti a insolvenční soud rozhodne o způsobu řešení úpadku, může být na něj uvalena následující sankce.⁶²

„Jedná-li se o insolvenční řízení zahájené na návrh jiné osoby než dlužníka, může insolvenční soud jednak rozhodnout (na základě žaloby dle § 66 odst. 1 písm. a) zákona o obchodních korporacích) o povinnosti člena statutárního orgánu vydat do majetkové podstaty prospěch získaný ze smlouvy o výkonu funkce, a to dokonce zpětně až za období dvou let před zahájením insolvenčního řízení. Doba zpětného vydání prospěchu ze smlouvy o výkonu funkce v délce dvou let je maximální – za jak dlouhé období bude v konečném důsledku členovi statutárního orgánu uložena povinnost prospěch vydat, bude však záviset na úvaze soudu.“⁶³

⁵⁹ Orgány právnické osoby [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89/zneni-20230106#f4579347>

⁶⁰ Pravidla jednání členů voleného orgánu [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-90?text=jednatel#f4589176>

⁶¹ Osobní odpovědnost jednatele s ručením omezeným [online] [cit. 25.05.2023] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/osobni-odpovednost-jednatele-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-97274.html>

⁶² Kdy a jak odpovídají za škodu statutární orgány? [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z: <https://lawyersandbusiness.cz/kdy-a-jak-odpovidaji-za-skodu-statutarni-organy/>

⁶³ Tamtéž

Tím se opět dostáváme k novelizaci ZOK, kterou byl zákon č. 33/2020 Sb., s účinností od 1. 1. 2021, a kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb. o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony, které byly zmíněny už ve 3. kapitole.

Je potřeba uvést, že tento zákon přinesl nová pravidla odpovědnosti členů statutárního orgánu. Nová právní úprava přesouvá odpovědnost ze stávajícího § 68 ZOK do nového § 66 ZOK a postaví ho na jiných principech. Hlavní změny zahrnují:⁶⁴

1. Princip odpovědnosti za škodu: Nově se uplatňuje princip odpovědnosti za škodu namísto principu ručení. To znamená, že členové statutárního orgánu budou odpovědni za způsobenou škodu namísto toho, aby ručili za dluhy společnosti.⁶⁵
2. Incidenční spor v insolvenčním řízení: Spory o odpovědnosti členů statutárního orgánu budou probíhat v rámci insolvenčního řízení. Insolvenční soud může na návrh insolvenčního správce rozhodnout o povinnosti člena poskytnout majetek společnosti až do výše rozdílu mezi dluhy a hodnotou majetku. Tímto se zajistí spravedlivější rozdělení majetku mezi věřiteli.⁶⁶
3. Možnost podání jedné žaloby: Dříve bylo nutné podat dvě žaloby – na založení ručení člena a následně na zaplacení částky. Nově je možné podat pouze jednu žalobu na uložení povinnosti poskytnout majetek společnosti.⁶⁷
4. Způsob přispění k úpadku: Člen statutárního orgánu musí svým pochybením přispět k úpadku společnosti. Přispění může být jak aktivní

⁶⁴ Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního... [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-odpovednosti-clenu-statutarniho-organu-podle-velke-novely-zok-aneb-bude-vykon-funkce-clena-statutarniho-organu-jen-pro-odvazne-112140.html>

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Obecná charakteristika incidenčních sporů? [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z: <https://www.insolvenzni-zakon-komentar.cz/?uniqueid=mRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYztEqj2mVBJimA&coolurl=1§ion=33>

⁶⁷ Změny podnikání od 1. ledna 2021 [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z: <https://www.kgslegal.cz/cs/zmeny-pro-podnikani-od-1-ledna-2021>

(např. uzavření nevýhodného obchodu), tak pasivní (např. nepřijetí krizových opatření). Zákon neupřesňuje intenzitu přispění, ale může se jednat i o méně závažná pochybení.⁶⁸

5. Porušení jakékoliv povinnosti: Nová úprava zahrnuje porušení jakékoliv povinnosti člena statutárního orgánu, nikoliv pouze povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře. To může mít dopad na širší okruh povinností členů.⁶⁹

4. 1. 1 Loajalita a péče řádného hospodáře

Jak už je uvedeno výše, loajalita a péče řádného hospodáře je zmíněna v NOZ § 159 a ZOK § 51. „Ze zákonné definice vyplývají tři základní složky, které standard péče řádného hospodáře tvoří, a sice povinnost jednat (a) informovaně (s potřebnými znalostmi), (b) pečlivě a (c) loajálně.“⁷⁰ Tím samozřejmě není dáno, že statutární orgán musí být schopen odborné péče, avšak musí být schopen vyhodnotit situaci a případně najmout osobu na danou problematiku, tak aby dodržel péči řádného hospodáře. Zároveň by si měl dělat záznamy, aby mohl své zodpovědné jednání prokázat, kdyby došlo ke sporu.⁷¹

„Člen orgánu obchodní korporace navíc nesmí porušit povinnost jednat s péčí řádného hospodáře ani při jednání, jímž ze své vůle ukončuje své působení ve funkci. Nejvyšší soud tak rozhodl v listopadu minulého roku (sp. zn. 27 Cdo 3367/2018). Porušením povinnosti péče řádného hospodáře se podle soudu rozumí také porušení zákazu odstoupit z funkce člena (volného) orgánu obchodní korporace v době pro korporaci nevhodné. Takové odstoupení má za následek vznik povinnosti k náhradě újmy.“⁷²

⁶⁸ Nová pravidla odpovědnosti členů statutárního... [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z:

<https://www.epravo.cz/top/clanky/nova-pravidla-odpovednosti-clenu-statutarniho-organu-podle-velke-novely-zok-aneb-bude-vykon-funkce-clena-statutarniho-organu-jen-pro-odvazne-112140.html>

⁶⁹ Tamtéž

⁷⁰ Péče řádného hospodáře... [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z:
<https://www.achourpartners.com/focuses/pece-radneho-hospodare-podstata-a-specifika-ve-vztahu-k-mestskym-servisnim-spolecnostem-ve-smyslu-rozsudku-vrchniho-soudu-v-olomouci-ze-dne-20-10-2021-sp-zn-8-cmo-113-2021/>

⁷¹ Právní úprava jednatele a společníka v rámci s.r.o. Stav k 11.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2125

⁷² Tamtéž

Povinnost péče řádného hospodáře vyžaduje, aby člen představenstva nebo jiného statutárního orgánu společnosti jednal s odpovídající péčí a loajalitou v zájmu společnosti. Znamená to, že musí jednat s rozvahou, v souladu s obchodními zvyklostmi a zájmy společnosti, kterou zastupuje a zároveň se vyžaduje, aby věnoval dostatečnou pozornost plnění svých povinností a rozhodoval s ohledem na prospěch společnosti. Tato povinnost zahrnuje pečlivé jednání, řízení rizik, dodržování platných právních předpisů a etických norem, ochranu majetku společnosti a informování ostatních členů o relevantních informacích. Důležité je, aby jednal s odborností a znalostí, která se od řádného hospodáře očekává. Povinnost péče řádného hospodáře je založena na principu odpovědnosti, kterou člen představenstva nebo jiného statutárního orgánu společnosti má vůči společnosti a jejím zainteresovaným stranám, jako jsou akcionáři, zaměstnanci a věřitelé. Celkově lze tedy povinnost péče řádného hospodáře chápat jako standard kvality péče, kterou by řádný hospodář vynaložil při řízení a správě společnosti.⁷³

Pečlivost vyžadovaná od člena orgánu zahrnuje jednání, které je starostlivé, odpovědné a řádné. Je důležité, aby člen orgánu vykazoval takovou pečlivost, která odpovídá povaze a rozsahu jeho funkce a zodpovědnosti. Všimněme si, že zákon požaduje, aby jednání bylo prováděno v souladu s péčí řádného hospodáře a potřebnými znalostmi, aniž by přesně vymezoval, co přesně se rozumí potřebnými znalostmi. Lze konstatovat, že potřebné znalosti zahrnují dostatečný objem informací, který je nezbytný pro správné plnění funkcí statutárního orgánu. Tedy takové znalosti, které umožňují statutárnímu orgánu rozhodnutí na základě dostatečného a relevantního množství informací.⁷⁴

Jako příklad z praxe lze uvést rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.08.2022, č.j. 27 Cdo 1370/2021. V tomto sporu se řeší vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce. Krajský soud v Ostravě usnesením ze dne 20. 5. 2020 vyloučil účastnici D. U. z výkonu funkce jednatelky společnosti K. a zakázal jí po dobu tří let vykonávat funkci člena statutárního orgánu v jakékoliv

⁷³ MANČELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. Praha: C. H. Beck, 2015. 132 s. ISBN 978-80-7400-584-8, str. 22

⁷⁴ Tamtéž str. 23

obchodní korporaci. Pro nastínění důvodu takového rozhodnutí, bude popsáno jednání D. U. Již zmíněná D. U. zvýhodňovala zaměstnané rodinné příslušníky před ostatními zaměstnanci tím, že společnost K. bez důvodu potřeby zakoupila nový vůz, který využíval jeden z rodinných příslušníku, který byl u společnosti zaměstnán. Stejně tak byla i placena ostražina pro D. U. a její děti, což mělo prospěch pro ně, nikoliv pro společnost. Dále si nechala posílat na svůj soukromý účet peníze za kovový odpad, která společnost K. vyprodukovala, aniž by peníze, na které měla společnost K. nárok, využila ve prospěch společnosti. Tím závažně a opakovaně porušila povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a naplnila předpoklady pro její vyloučení z výkonu funkce. Její jednání byla jednoznačně v rozporu s ekonomickými zájmy společnosti. Samozřejmě jednorázové porušení či opakované porušení péče řádného hospodáře nestačí k vyloučení z funkce, ale pokud minimálně dvakrát závažně poruší v téže společnosti nebo i v jiných korporacích, kde vykonává člena statutárního orgánu, lze takové jednání sčítat. Společnosti ani nemusí vzniknout škoda, proto aby byly naplněny předpoklady pro vyloučení člena. Soud totiž přihlíží ke všem okolnostem, protože aplikace institutu vyloučení z výkonu funkce musí být přiměřená. V tomto případě byla významná skutečnost, že D. U. porušila nejen náležitou péči, ale především nezbytnou loajalitu, když poskytla zaměstnaným příslušníkům automobil společnosti, aniž by to bylo pro společnost potřebné. V tomto případě je usnesení soudu naprosto správné a lze příkladně vidět porušení péče řádného hospodáře a nezbytné loajality.⁷⁵

Důležitým aspektem péče řádného hospodáře je loajalita. Výklad této složky je zcela jasný. Je definováno v ZOK a „*ve zkratce znamená, že člen voleného orgánu při výkonu své funkce upřednostňuje zájmy právnické osoby před svými vlastními, popř. před zájmy svých blízkých osob. Pokud tedy např. člen voleného orgánu právnické osoby odčerpá prostředky této právnické osoby pro své vlastní účely, nebo pokud uzavře za právnickou osobu se svou blízkou osobu smlouvu, která je pro právnickou osobu nevýhodná, či dokonce zcela nepotřebná, jedná vůči právnické osobě s nejvyšší pravděpodobností nelojálně (samozřejmě*

⁷⁵ Statutární orgán; Péče řádného hospodáře Stav k 9.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2124

za předpokladu, že takový postup není např. kompenzován jinou výhodou, která by odpovídala zájmům a účelu právnické osoby). Nutno přitom dodat, že dle zákonné definice musí být ve vztahu k právnické osobě jednáno s loajalitu nezbytnou (tj. nikoli s loajalitou zcela absolutní).“⁷⁶

K loajalitě je vhodné uvést praktický příklad uvést z praxe a zmínit rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ve věci vedené pod sp. zn. 29 Cdo 3704/2009. Toto rozhodnutí představuje významnou kauzu, ve které byl uplatněn princip loajality a práva společníka na informace o společnosti. Soud stanovil, že práva společníka na poskytování informací a přístup k dokumentům společnosti nejsou neomezené, ale zahrnuje pouze ty dokumenty a informace, které jsou nezbytné pro získání rozumného přehledu o záležitostech společnosti. Mezi tyto informace patří zejména údaje o rozsahu a základní struktuře majetku společnosti a důležitých smlouvách týkajících se nakládání s tímto majetkem. Nicméně společník nesmí vykonávat toto právo nepřiměřeným způsobem, kterým by ji mohl omezit v činnosti, případně zvýšit náklady. Rozhodnutí dále potvrzuje, že právo na informace je nemajetkovým právem společníka spojeným s jeho obchodním podílem nebo akciemi a je předpokladem pro jeho účast v řízení společnosti. Tímto rozhodnutím Nejvyšší soud stanovuje kritéria pro výkon tohoto práva, které se vztahují k potřebě získat rozumný přehled o záležitostech společnosti. Lze tedy říct, že právo společníka na informace o společnosti není neomezené, ale je omezeno nutností získat rozumný přehled. Společník musí vykonávat toto právo v souladu s principem loajality a nesmí jej zneužívat. V případě, že je společníkovi toto právo odepřeno, má právo na soudní ochranu, ale je povinen přesně vymezit, jaké dokumenty či informace požaduje, aby bylo možné jeho právo vykonat, pokud mu soud přizná pravomoc k jejich nahlédnutí.⁷⁷

⁷⁶ Péče řádného hospodáře... [online] [cit. 24.05.2023] Dostupné z: <https://www.achourpartners.com/focuses/pece-radneho-hospodare-podstata-a-specifika-ve-vztahu-k-mestskym-servisnim-spolecnostem-ve-smyslu-rozsudku-vrchniho-soudu-v-olomouci-ze-dne-20-10-2021-sp-zn-8-cmo-113-2021/>

⁷⁷ K povinnosti loajality [online] [cit. 30.05.2023] Dostupné z: <https://www.pravni prostor.cz/clanky/obchodni-pravo/povinnost-loajality>

4. 2 Souběh funkce člena statutárního orgánu a výkonu činnosti v pracovněprávním vztahu

Souběhem funkce člena statutárního orgánu a zaměstnance se rozumí situace, kdy jedna osoba vykonává roli člena statutárního orgánu a zároveň je zaměstnancem téže společnosti. Od roku 1992 byl takový souběh obecně považován za nepřipustný až do roku 2012, kdy bylo možné vykonávat tento souběh za určitých podmínek. Od roku 2014 nabyly účinnosti NOZ a ZOK, kde ovšem problematika souběhu nebyla řešena. Jiný pohled na tuto otázku přinesl nálezn Ústavního soudu v roce 2016. Nejvyšší soud ČR dříve považoval souběh funkcí za neplatný, avšak Ústavní soud se od tohoto názoru odchýlil a uznal možnost vykonávání činnosti člena statutárního orgánu v rámci pracovněprávního vztahu. Je však třeba zdůraznit, že toto rozhodnutí Ústavního soudu nevyřešilo definitivně tuto problematiku a budoucí rozhodnutí obecných soudů bude podrobena větší kontrole. Pro opatrnost je vhodné, aby pracovní smlouva statutárního orgánu blíže specifikovala jeho pracovní náplň, která se neshoduje s činností jednatele nebo člena představenstva.⁷⁸ Pro upřesnění, v případě, kdy se sjednaný druh práce překrývá s povinnostmi vyplývajícími z funkce člena voleného orgánu, nevzniká pracovněprávní vztah, ani faktický pracovní poměr. Nicméně zákon a povaha společnosti umožňují, aby fyzická osoba vykonávala jiné činnosti pro společnost na základě pracovněprávního vztahu, které se liší od výkonu funkce člena voleného orgánu. Pokud zaměstnanec společnosti přijme funkci člena voleného orgánu, je zřejmé, že nadále musí vykonávat uvedené činnosti v souvislosti s touto funkcí a není možné vykonávat tytéž činnosti současně v rámci pracovněprávního vztahu. V takovém případě se mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem uzavírá dohoda o rozvázání pracovního poměru ke dni nástupu do funkce člena voleného orgánu, a pracovní poměr zaměstnance tak skončí.⁷⁹

⁷⁸ Souběh funkcí ve světle aktuálního nálezu ústavního soudu [online] [cit. 30.05.2023] Dostupné z: <https://www.akkrejckik.cz/aktuality/10-aktuality/16-soubeh-funkci-ustavniho-soudu>

⁷⁹ DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 984 s. ISBN 978-80-7478-961-8, str. 623

Josková, společně s Dvořákovou a Pravdovou na to pohlíží podobným způsobem, kdy uvádí, že je nutné rozlišovat mezi dvěma situacemi ohledně přípustnosti souběhu vztahu mezi jednatelskou funkcí a pracovním poměrem. První situace se týká činnosti vykonávané v rámci pracovního poměru, která není součástí působnosti jednatele, což se nazývá nepravý souběh, a to je přípustné. Druhá situace zahrnuje vykonávání činnosti v pracovním poměru, která spadá do působnosti jednatele jako statutárního orgánu společnosti, což se označuje jako pravý souběh, a v tomto případě existují spory ohledně přípustnosti takového souběhu.⁸⁰

Velký senát Nejvyššího soudu rozhodl o souběhu výkonu funkce člena statutárního orgánu a pracovního poměru, kde konstatoval, že tento vztah může být upraven mandátní smlouvou nebo zákoníkem práce na základě dohody mezi stranami. Nicméně taková dohoda neovlivní právní charakter vztahu, který zůstává obchodněprávním. Uplatňují se ustanovení zákoníku práce a kogentní normy, které upravují postavení člena statutárního orgánu a jeho vztah s korporací. Kvůli neustále se měnící judikatuře není smlouva o výkonu funkce dostatečně jasně a srozumitelně upravena, což může prodlužovat a komplikovat proces jejího uzavření. Nejistota vyvolaná proměnlivým právním názorem Nejvyššího soudu vzbuzuje obavy členů statutárních orgánů o soulad s platným právem. Platforma Rozumné právo, což je skupina právníků, jejichž cílem je vytváření odborné oponentury návrhů zákonů, považuje přístup k řešení souběhu výkonu funkce člena statutárního orgánu a pracovního poměru prostřednictvím judikatury za složitý, nejasný a nepředvídatelný. Měnící se judikatura Nejvyššího soudu je jediným zdrojem pravidel pro souběh, což omezuje dostupnost práva, jeho transparentnost a právní jistotu. Nekonzistentní soudcovské dotváření práva ve vztahu k postavení člena statutárního orgánu obchodní korporace vyvolává další otázky, které musí být řešeny v dalších soudních sporech.⁸¹

⁸⁰ JOSKOVÁ, Lucie, Markéta, PRAVDOVÁ, DVOŘÁKOVÁ, Eva. *Nová společnost s ručením omezeným. Právo – účetnictví – daně*. 4. aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2021. 288 s. ISBN 978-80-271-4117-3, str. 232

⁸¹ Souběh funkce statutárního orgánu a pracovního poměru potřebuje upravit [online] [cit. 02.06.2023] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2021/05/04/soubeh-funkce-statutarniho-organu-a-pracovniho-pomeru-potrebuje-pravni-upravu/>

Rozumné právo považuje současnou situaci, kdy členové statutárních orgánů českých korporací musí spoléhat na drahé právní poradenství vzhledem k neustále se měnící judikatuře Nejvyššího soudu, za nepřijatelnou. Proto apeluje na jasné, transparentní, předvídatelné a srozumitelné stanovení rozsahu právně souladného jednání prostřednictvím psaného práva, namísto spoléhání se na soudcovské dotváření práva prostřednictvím judikatury Nejvyššího soudu. Takové opatření by respektovalo zásadu smluvní volnosti a zároveň chránilo oprávněné zájmy třetích stran.⁸²

Jako příklad souběhu z praxe lze uvést rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 5. 2020. Nejvyšší soud České republiky řešil spor mezi žalobcem, který je členem představenstva společnosti, a touto společností ohledně požadavku na zaplacení mzdy za období, kdy vykonával roli generálního ředitele. Základem sporu byla "pracovní smlouva" uzavřená mezi žalobcem a společností dne 1. 4. 2009, která stanovila, že žalobce má za výkon funkce generálního ředitele obdržet mzdu ve výši 100 000 Kč měsíčně. Nižší soudy považovaly tuto smlouvu za neplatnou, jelikož dospěly k závěru, že výkon funkce člena statutárního orgánu nemůže být předmětem pracovněprávního vztahu, neboť se nejedná o závislou práci ve smyslu zákoníku práce.

Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že i když samotná činnost člena statutárního orgánu není závislou prací ve smyslu zákoníku práce, strany (v tomto případě člen představenstva a společnost) si mohou svůj vztah ujednat tak, aby se řídil zákoníkem práce, pokud to charakter vztahu umožňuje. Toto ujednání však nezmění právní povahu vztahu z obchodněprávního na pracovněprávní. Pokud byly uzavřeny souběžně smlouva o výkonu funkce a "pracovní smlouva", je třeba "pracovní smlouvu" považovat za dodatek ke smlouvě o výkonu funkce a klást na ni stejné požadavky.

Rozsudek má významný dopad na praxi, neboť uznává možnost, že strany mohou pro svůj vztah zvolit režim zákoníku práce, i když se jedná o výkon činností spadajících do působnosti statutárního orgánu. To umožňuje členům statutárních orgánů a společností flexibilnější přístup k úpravě svých vzájemných práv

⁸² Tamtéž

a povinností. Zároveň ale zdůrazňuje, že takovéto ujednání musí splňovat stejné požadavky jako smlouva o výkonu funkce, zejména co se týče formy, obsahu a schválení příslušným orgánem společnosti.

Rozhodnutí také připomíná, že při uzavírání "pracovních smluv" s členy statutárních orgánů je třeba pečlivě zvážit, zda jsou splněny všechny právní požadavky, aby se předešlo neplatnosti takových smluv a následným sporům.

5 PROBLÉMY V PRAXI A ÚVAHY DELEGE FERENDA

Ve třetí kapitole je zmíněna novela, jež ovlivnila ZOK, zákon č. 416/2022 Sb., platný od 15. 1. 2023, kterým se mění některé zákony v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností a fungováním veřejných rejstříků. Tato „digi novela“ měla zrychlit a zjednodušit celkový proces založení společnosti. Nyní bude podrobněji rozebráno, zda novela byla skutečně přínosná a dosáhla své podstaty.

5. 1 Analýza postupů založení s.r.o. de lege lata

Analýza postupů založení společnosti s ručením omezeným v České republice před a po zavedení nové právní úpravy v roce 2023 odhaluje významné rozdíly a přináší do popředí výhody digitalizace a zjednodušení administrativních procesů. Tento trend je v souladu s celkovým úsilím o snížení byrokratické zátěže a ulehčení podnikatelského prostředí, což je zvláště důležité v dynamickém a rychle se měnícím globálním ekonomickém kontextu.

Podle stávajícího práva, tedy de lege lata, bylo založení s.r.o. v České republice do roku 2022 poměrně složitým procesem, který vyžadoval osobní kontakt s notářem, shromáždění a předložení různých dokumentů a povolení, a také fyzické podání žádosti o zápis do obchodního rejstříku. Celý proces zahrnoval také nutnost osobních návštěv na živnostenském úřadě a dalších institucích, což představovalo nejen větší časové, ale i finanční náklady pro budoucího podnikatele.

5. 2 Analýza postupu založení s.r.o. de lege ferenda

Změny zavedené v roce 2023, které vycházejí ze směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2019/1151, a které jsou implementovány prostřednictvím zákona č. 416/2022 Sb., přinášejí zásadní zjednodušení a digitalizaci celého procesu. Od 15. 1. 2023, s dalšími fázemi implementace v červenci 2023 a 2024, umožňuje tento zákon zakládání společností s ručením omezeným (s.r.o.) plně online, což zahrnuje i možnost virtuálního setkání s notářem. Tento proces vyžaduje použití kvalifikovaného elektronického podpisu, což je nezbytný prvek

pro elektronické podpisování notářských zápisů. Tyto změny umožňují založení společnosti online, včetně možnosti zapsat společnost do obchodního rejstříku a paralelně vyřizovat živnostenské oprávnění, aniž by bylo nutné předem získat živnostenský list. Tím se výrazně snižuje administrativní zátěž pro podnikatele a zkracuje čas potřebný k zahájení podnikání.

Nová právní úprava zjednodušuje proces založení spol. s.r.o. odstraňováním nutnosti dvojího notářského zápisu, umožněním založení společnosti a získání živnostenského oprávnění v paralelním režimu. Digitalizace celého procesu je v souladu s očekáváními moderní společnosti a snižuje potřebu fyzických návštěv na úřadech, což je zvláště významné v době, kdy digitální služby stále více dominují každodennímu životu a podnikání.

Zákon rovněž uvádí nové definice překážek ve výkonu funkce členů volených orgánů obchodních korporací, zahrnující například zákazy výkonu funkce ze strany veřejných orgánů, odsouzení za určité trestné činy nebo rozhodnutí o prohlášení konkursu. Tyto změny reflektují snahu odlišit soukromoprávní a veřejnoprávní aspekty zakládání obchodních korporací, což umožňuje větší flexibilitu v zakládání společností pro různé účely, nejen pro živnostenské podnikání.

Významnou novinkou je zavedení elektronické evidence vyloučených osob, která zaznamenává osoby nesplňující podmínky pro výkon funkce v orgánech obchodních korporací. Tato evidence bude neveřejná a přístupná pouze soudům a notářům, což zjednodušuje proces ověřování způsobilosti osob pro tyto funkce bez nutnosti předkládat výpis z rejstříku trestů.

Zákon také předpokládá, že Ministerstvo spravedlnosti zpřístupní vzor společenské smlouvy pro založení spol. s.r.o. elektronicky u notáře, což usnadní a urychlí celý proces zakládání.

Online proces zakládání spol. s.r.o. také přináší významné snížení nákladů, nejen díky možnosti využití vzorových dokumentů, které snižují poplatky za notářské služby, ale také díky úspoře času a nákladů spojených s osobními návštěvami úřadů. Tento přístup je tedy nejen efektivnější, ale také ekonomičtější pro podnikatele.

Přestože digitalizace přináší mnoho výhod, může také představovat výzvy, jako jsou zabezpečení digitálních procesů a zajištění dostatečné ochrany osobních údajů. Je důležité, aby byla tato rizika řádně adresována a aby byly implementovány příslušné bezpečnostní protokoly a opatření, tím se zajistí hladké a bezpečné zavedení nových postupů.

Vzhledem k těmto pozitivním změnám je zřejmé, že nová právní úprava představuje významný krok vpřed k zjednodušení a digitalizaci procesu založení s.r.o. v České republice. V budoucnu by další vývoj mohl směřovat k dalšímu rozšiřování možností online interakce s veřejnými rejstříky a úřady, zefektivnění procesů pro mezinárodní podnikatele a zlepšení informačních systémů pro snadnější navigaci v právních a administrativních postupech, což by dále podpořilo růst a rozvoj podnikatelského prostředí v České republice. Tento přístup *de lege ferenda* by tak mohl nabídnout další podněty pro legislativní vývoj v oblasti podnikání a digitálních služeb.

5. 3 Založení společnosti ve Velké Británii

Vzhledem k tomu, že se Česká republika již v minulosti nechala inspirovat zákonným uspořádáním v jiných zemích, stálo by za úvahu se podrobněji podívat na zákon o obchodních společnostech Spojeného království Velké Británie. Přitom inspirace by se dala čerpat ze zákonů Spojeného království Velké Británie, dále jen UK (United Kingdom).

Založení firmy ve Velké Británii, která zahrnuje Anglii, Skotsko a Wales, je proces, který je relativně snadný a je řízen zákonem "The Companies Act 1985". Všechny firmy jsou povinné zaregistrovat se v Companies House, což je instituce pod Ministerstvem pro obchod, energetiku a průmyslovou strategii. Tato instituce uchovává záznamy o více než 2 milionech firmách a má kanceláře v Londýně,

Edinburghu a Cardiffu. V Severním Irsku je registrace firem v gesci Ministerstva hospodářství a provádí se v Belfastu.⁸³

Pro úspěšnou registraci firmy jsou potřebné následující dokumenty:

- Memorandum of Association, které obsahuje název a adresu firmy a popis její činnosti.
- Articles of Association, které definují pravidla fungování firmy, její základní kapitál a pravomoci jejích členů.
- Formulář 10, vyplněný společníky nebo jednatelem, obsahující osobní údaje a přehled o zaměstnání či řídicích funkcích za posledních 5 let.
- Formulář 12, což je prohlášení o dodržení pravidel pro řízení firmy, podepsané jedním z ředitelů před notářem nebo právníkem.

I když není nutné, aby tyto dokumenty připravil britský právník, doporučuje se to. Po přijetí dokladu o registraci, tzv. Certificate of Incorporation, je firma oficiálně zaregistrována, což obvykle trvá 7 pracovních dnů. Elektronická registrace stojí od 10 GBP, zatímco fyzické podání dokumentů je za 40 GBP. Existuje i možnost expresní registrace do 24 hodin za poplatek 30 GBP elektronicky nebo 100 GBP při fyzickém podání. V Severním Irsku je poplatek za registraci 35 GBP.

Ve Velké Británii se setkáme s několika právními formami společností:

- Private limited company (Ltd) je nejčastější forma s ručením omezeným, kde ručení je omezeno podílem nebo zárukou, což je typické pro neziskové organizace.
- Public limited company (Plc) je veřejná společnost, která může vydávat akcie veřejnosti.
- Limited partnership (LP) je forma partnerství s neomezenou odpovědností, často využívaná začínajícími firmami.
- Limited liability partnership (LLP) je hybridní forma, kombinující prvky Ltd a partnerství.

⁸³ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *M4v.gov.cz* [online]. 2020 [cit. 2024-03-02].

Dostupné z:

https://mzv.gov.cz/london/cz/obchod_a_ekonomika/zalozeni_firmy_ci_pobocky_ve_spojenem.html

- Sole trader je forma pro jednotlivce, kteří podnikají na vlastní účet s neomezenou osobní odpovědností.

Kromě registrace ve Companies House se musí firmy zaregistrovat u HM Revenue & Customs pro účely DPH, daně ze zisku a sociálního a zdravotního pojištění.

Založení pobočky je alternativou k registraci samostatné firmy, což nevytváří nový právní subjekt, ale umožňuje zahraniční společnosti podnikat ve Velké Británii. Tento proces je obvykle delší a nákladnější.

Od 1. 1. 2021 se evropské společnosti musí přizpůsobit novým pravidlům registrace ve Velké Británii v důsledku brexitu. Navíc, i když je proces založení firmy poměrně jednoduchý, otevření bankovního účtu pro firmu může být složitější a časově náročnější.

Obě země usilují o zjednodušení a urychlení procesu založení společnosti, ale přístupy se liší. Zatímco Česká republika výrazně posunula směrem k digitalizaci a snížení byrokratické zátěže díky nové legislativě, Velká Británie nabízí systém, který již dlouhodobě umožňuje relativně jednoduché a rychlé založení společnosti s různými právními formami a nízkými počátečními náklady.

Pro podnikatele v České republice znamená novela značné zjednodušení a urychlení procesu založení společnosti, což je krok vpřed k podpoře podnikání a snížení administrativní zátěže. Ve Velké Británii je proces již dlouhodobě optimalizovaný s důrazem na jednoduchost a nízké náklady, což představuje přitažlivé podnikatelské prostředí.

V konečném důsledku, zatímco Česká republika dělá velké kroky k modernizaci a zjednodušení procesu zakládání společností, Velká Británie nabízí stabilní a přátelské prostředí s různými možnostmi pro podnikatele. Výběr země pro založení společnosti bude záviset na konkrétních potřebách podniku, jeho cílovém trhu a osobních preferencích podnikatele.

5. 4 Délka založení společnosti v ČR

Odborníci se neshodují na tom, jak dlouho přesně trvá založení společnosti s ručením omezeným v České republice. Teoreticky by to mělo být možné

za několik dní, ale v praxi mohou nastat na různých úřadech komplikace, které proces prodlouží.

Jedním z hlavních problémů jsou složitost a nepřehlednost právního systému, která může být pro začínající podnikatele velkou překážkou. Informace o zakládání firmy nejsou vždy snadno dostupné nebo jsou rozptýlené na různých místech, což ztěžuje orientaci v nutných krocích.

Dalším významným problémem jsou složitost a rozsah podacího formuláře pro zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku, který může obsahovat až 20 stran, včetně příloh. Tato složitost může vést k chybám, které nejen prodlouží celý proces, ale také zvýší náklady na založení společnosti. Navíc existuje významné riziko, že soud zápis nové společnosti do obchodního rejstříku odmítne, což vyžaduje další čas a finanční investice.

Zakládání společností typů s.r.o. nebo a.s. přináší další výzvy, jakými jsou nutnost navštívit různé instituce a úřady nebo doložit různé žádosti a formuláře.

Kromě toho každá chyba v procesu může vést k dalšímu prodloužení a zvýšení nákladů na založení společnosti. Tyto problémy a výzvy mohou být pro mnohé začínající podnikatele odrazující a mohou bránit hladkému zahájení podnikání.

Využití profesionálního poradenského servisu může tyto problémy eliminovat a značně usnadnit proces založení společnosti. Profesionálové nabízejí asistenci, která zahrnuje založení společnosti v nejkratším možném časovém termínu a za příznivých cenových podmínek, což zahrnuje i individuální přístup k potřebám a požadavkům klienta. Pro ty, kteří chtějí začít podnikat ihned a bez nutnosti skládání základního kapitálu, existuje také možnost využít převod již připravených ready made společností, což může být rychlá a efektivní cesta k zahájení podnikání.

Podle zprávy Doing Business 2020 od Světové banky, která porovnává podnikatelské postupy ve 190 zemích, v České republice trvá založení firmy

v průměru 24,5 dne. Existuje však možnost urychlit tento proces s pomocí expertů, kteří mají s tímto postupem zkušenosti a vědí, jak efektivně řešit jednotlivé kroky.⁸⁴

5. 4. 1 Založení společnosti prostřednictvím online platformem

ZalozFirmu.cz je služba v České republice, která od roku 2008 umožňuje lidem založit si firmu kompletně online, bez nutnosti zbytečného papírování. Tato platforma už pomohla tisícům lidí založit jejich vlastní firmy. Proces založení firmy je jednoduchý a pohodlný, což umožňuje uživatelům provést celý proces z pohodlí domova. Uživatel vyplní online formulář, na základě kterého systém automaticky vygeneruje potřebné dokumenty k registraci firmy. Tyto dokumenty si uživatel stáhne, vyplní a pošle zpět. V případě potřeby lze zadat specifické požadavky nebo se dohodnout na detailních krocích přímo s týmem ZalozFirmu.cz. Služba se poté postará o všechny zbývající kroky, včetně notářského zápisu, získání živnostenských listů, komunikace s úřady a registraci v obchodním a živnostenském rejstříku. Po dokončení registrace obdrží uživatel všechny potřebné dokumenty pro provoz firmy, včetně výpisů z rejstříků, a firma je tak připravena k zahájení podnikání.⁸⁵

Založení společnosti online pomocí internetových služeb přináší řadu výhod ve srovnání s tradičními metodami. Jednou z hlavních výhod je výrazná úspora času, jelikož celý proces je možné vyřídit rychle a pohodlně z domova nebo kanceláře bez nutnosti fyzických návštěv úřadů nebo setkání s právníky. Díky tomu lze také snížit náklady, protože odpadají výdaje spojené s cestováním a poplatky za právní poradenství. Internetové služby jsou navíc dostupné nepřetržitě, což znamená, že založení společnosti můžete zahájit kdykoli a odkudkoli, pokud máte přístup k internetu.

⁸⁴ WORLD BANK. Doba založení společnosti. *Worldbank.org* [online]. 2020 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/businessready/doing-business-legacy>

⁸⁵ *Zalozfirmu* [online]. 2024 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.zalozfirmu.cz/jak-to-funguje/>

Dalším důležitým aspektem je automatizace procesu, která minimalizuje možnost lidských chyb a zvyšuje efektivitu. Online platformy typicky poskytují jednoduché, uživatelsky přívětivé rozhraní, které uživatele vede celým procesem krok za krokem, což zjednodušuje celou proceduru. K dispozici je také široká podpora a rozsáhlé zdroje informací, včetně návodů, často kladených otázek a zákaznických služeb, které jsou připraveny pomoci vyřešit jakékoli otázky nebo problémy.

Všechny potřebné dokumenty lze navíc podat elektronicky, což eliminuje potřebu tisku, poštovního a fyzického archivování dokumentů. Mnoho online služeb také poskytuje transparentní ceník a popis služeb, což zákazníkům umožňuje lepší orientaci v tom, co platí a jaké služby obdrží. Personalizace služeb je další výhodou, jelikož uživatelé mohou vybírat specifické služby podle potřeb svého konkrétního podnikání. A nakonec, moderní online služby pro založení společnosti jsou vybaveny pokročilými zabezpečovacími protokoly, které chrání osobní a finanční informace klientů.

Celkem vzato, online založení společnosti nabízí moderní, efektivní a uživatelsky přívětivou alternativu k tradičním metodám, které mohou být časově náročné, dražší a méně pohodlné.

ZÁVĚR

Závěr této bakalářské práce poskytuje ucelený pohled na klíčové aspekty kapitálových obchodních společností v České republice, reflektující jejich právní charakteristiku, vývojové trendy a aktuální výzvy, se kterými se tyto společnosti potýkají v současném dynamickém právním a obchodním prostředí. Důkladná analýza současné právní úpravy, historických kořenů a specifických problémů, které se vyskytují v praxi, umožnila identifikovat klíčové faktory ovlivňující fungování kapitálových společností a nastínit možné směry jejich dalšího vývoje.

Jedním z hlavních zjištění práce je, že i přes rozsáhlé legislativní změny, které měly za cíl zmodernizovat právní rámec a přiblížit jej k evropským standardům, existují v oblasti kapitálových společností stále výzvy a otázky, které vyžadují pozornost a řešení. Tyto výzvy zahrnují zejména odpovědnost statutárních orgánů, řešení potenciálních konfliktů zájmů, souběh funkcí a adaptaci na digitální transformaci.

V práci bylo rovněž zdůrazněno, že pro zajištění efektivního fungování kapitálových společností a jejich přizpůsobení se rychle se měnícím podmínkám obchodního prostředí je nezbytné, aby se právní úprava neustále vyvíjela a reflektovala nové trendy a technologie. Tento proces by měl být provázen diskusí mezi legislativci, odborníky z praxe a akademickou sférou, aby bylo možné nalézt vyvážené řešení, které bude podporovat inovace a současně zajišťovat dostatečnou ochranu všech zúčastněných stran.

Závěrem lze konstatovat, že kapitálové obchodní společnosti jsou klíčovým pilířem české ekonomiky, a jejich efektivní a transparentní fungování je zásadní pro podporu podnikání, růstu a inovací. Budoucí legislativní úpravy by měly směřovat k dalšímu zjednodušení a digitalizaci administrativních procesů, posílení právní jistoty a ochrany investic, a k podpoře flexibilních a udržitelných obchodních modelů, které budou schopny reagovat na výzvy 21. století.

Tato práce tedy představuje významný příspěvek k porozumění současnému stavu a vývojovým tendencím v oblasti kapitálových obchodních společností v České republice a nabízí základ pro další akademický výzkum a praktické aplikace v tomto dynamicky se vyvíjejícím právním odvětví.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Bibliografické citace

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-451-0.

BERAN, Karel; ČECH, Petr; DVOŘÁK, Bohumil; ELISCHER, David; HRÁDEK, Jiří et al. *Právní jednání a odpovědnost právnických osob po rekodifikaci českého soukromého práva*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-043-4.

BEZOUŠKA, Petr. *Soudní judikatura ve světle nového občanského zákoníku: komentovaný rejstřík judikatury a její použití po rekodifikaci*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-090-6. - Ostatní nejsou autoři, ale spoluautoři

ČECH, Petr a Petr ŠUK. *Právo obchodních společností: v praxi a pro praxi (nejen soudní)*. Vydání I. Praha: Ivana Hexnerová – BOVA POLYGON, 2016, 376 s. ISBN 978-80-7273-177-0.

DVOŘÁK, Tomáš. *Akciová společnost*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 984 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-961-8.

DVOŘÁK, Tomáš. *Osobní obchodní společnosti ve světle rekodifikace českého obchodního práva*. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-755-1.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 696 s. Vědecké monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-633-4.

FLÍDR, Jan. *Delikt ní odpovědnost člena statutárního orgánu obchodní korporace vůči třetím osobám*. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 272 s. Právní monografie (ASPI). ISBN 978-80-7676-034-9.

HEJDA, Jan, Libor FINGER, Martin PROSSER, Nina SVOBODOVÁ a Veronika VANĚČKOVÁ. *Společnost s ručením omezeným: praktické dopady současné právní úpravy, odraz právní úpravy v judikatuře*. 2. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, [2020]. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7554-268-7.

HULMÁK, Milan a kol. *Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721 – 2054)*. Praha: C. H. Beck, 2014. 1335 s. ISBN 978-80-7400-535-0

CHALUPA, Ivan, David REITERMAN a Jan GRINC. *Obchodní korporace. Veřejná obchodní společnost. Komanditní společnost. Společnost s ručením omezeným. Základy soukromého práva VII*. Praha: C.H. Beck, 2017, 255 s. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-674-6.

KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995, 386 s. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-717-9031-1.

KOŽIAK, Jaromír. *Obchodní firma v novém občanském zákoníku*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, 124 s. ISBN 978-80-2106-420-1. Vymuto ze zákonné úpravy, upraveno a vloženo jako bibliografická citace.

LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář I. díl*. Praha: WoltersKluwer, 2014. 1608 s. ISBN 978-80-7478-537-5

MANCELOVÁ, Silvia. *Loajalita a péče řádného hospodáře v akciové společnosti*. Praha: C.H. Beck, 2015, 132 s. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-584-8.

MORAVEC, Tomáš a Lucie ANDREISOVÁ. *Obchodní společnosti pohledem Corporate Governance*. Praha: Grada Publishing, 2021, 312 s. Právo pro praxi. ISBN 978-80-271-1217-3.

NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 184 s. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7598-039-7.

POLIŠENSKÁ, Petra, Marie HRABALOVÁ a Alžbeta PEREJDOVÁ. *Obchodní právo: výběr z důležitých soudních rozhodnutí v obchodním právu za období let 2009 až 2015*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 136 s. Musíš znát. ISBN 978-80-7552-347-1.

PRAVDOVÁ, Markéta, Lucie JOSKOVÁ a Eva DVOŘÁKOVÁ. *Nová společnost s ručením omezeným: právo - účetnictví - daně*. 4. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2021, 288 s. Právo pro praxi. ISBN 978-80-271-3017-7.

ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef, HRÁDEK, Jiří, VOJTEK, Petr, HAJN, Petr a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI (§ 2521 až 3081)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1516 s. ISBN 978-80-7478-630-3

VYCHOPEŇ, Jiří. *Společnost s ručením omezeným z účetního a daňového pohledu*. 4. vydání. Otázky a odpovědi z praxe (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-328-2.

Rekodifikace obchodního práva – pět let poté. Praha: Wolters Kluwer, 2019, 272 s. ISBN 978-80-7598-426-5.

Judikatura

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 774/2022. [online].[cit. 2023-03-24]. Dostupné z: ASPI – RA2124

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sp. zn. 27 Cdo 774/2022 [online]. 2022 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/27-cdo-774-2022>

Statutární orgán; Péče řádného hospodáře, sp.zn. 27 Cdo 1370/2021, Stav k 9.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2124

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.08.2022, sp.zn. 27 Cdo 1370/2021 [online]. 2022 [cit. 2023-03-10]. Dostupné z <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/27-cdo-1370-2021>

Právní úprava jednatele a společníka v rámci s.r.o. Stav k 11.3.2023. [online]. [cit. 2023-03-10]. Dostupné z: ASPI – RA2125

Koncepce obchodního práva v nové soukromoprávní kodifikaci [online]. [cit. 2023-03-11]. Dostupné z: ASPI – RA2126

Legislativa

Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů a doplnění

Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů a doplnění, § 159

Zákon č. 90/2012 Sb. Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) ve znění pozdějších předpisů a doplnění

Zákon č. 90/2012 Sb. Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) ve znění pozdějších předpisů a doplnění, Díl 7, §44

Zákon č. 90/2012 Sb. Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) ve znění pozdějších předpisů a doplnění, §51

Zákon č. 125/2008 Sb. Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev ve znění pozdějších předpisů a doplnění

Zákon č. 182/2006 Sb. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) ve znění pozdějších předpisů a doplnění

Zákon č. 304/2013 Sb. Zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob ve znění pozdějších předpisů a doplnění

Online zdroje

Budte připraveni: Přehled změn tzv. velké novely zákona o obchodních korporacích (č. 90/2012 Sb.) účinných k 1. 1. 2021. *Machlegal.eu* [online]. 2021 [cit. 2024-05-09]. Dostupné z: <https://www.machlegal.eu/budte-pripraveni-prehled-zmen-tzv-velke-novely-zakona-o-obchodnich-korporacich-c-90-2012-sb-ucinnych-k-1-1-2021>

Doba založení společnosti. *Worldbank.org* [online]. 2020 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.worldbank.org/en/businessready/doing-business-legacy>

Historie a budoucnost s.r.o. *Humanart.cz* [online]. 2020 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.humanart.cz/literatura-90258-historie-a-budoucnost-spolecnosti-s-rucenim%20omezenym.html>

Jak to funguje – založení firmy. *Zalozfirmu.cz* [online]. 2023 [cit. 2024-03-02]. Dostupné z: <https://www.zalozfirmu.cz/jak-to-funguje/>

K povinnosti loajality. Online. *Pravniprostor.cz*. 2015. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/povinnost-loajality>. [cit. 2023-05-30].

Kapitálová společnost. *Ideaclub.cz* [online]. 2012 [cit. 2023-05-12]. Dostupné z: <https://ideaclub.cz/slovník-pojmu/kapitalova-spolecnost>

Kdy a jak odpovídají za škodu statutární orgány? Online. *Lawyersandbusiness.cz*. 2022. Dostupné z: <https://lawyersandbusiness.cz/kdy-a-jak-odpovidaji-za-skodu-statutarni-organy/>. [cit. 2023-05-24].

Novela zákona v souvislosti s využíváním digitálních nástrojů v právu obchodních společností. *Obcanskyzakonik.justice.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-05-09]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/zakladni-instituty/osoby>

Novela ZOK – Zjednodušení procesu zakládání... *Akpixova.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-05-20]. Dostupné z: <https://akpixova.cz/obchodni-pravo/novela-zok-zjednoduseni-zakladani-obchodnich-spolecnosti-a-zpriseni-podminek-pro-vykon-funkce-nejen-statutarnich-organu/>

Nový občanský zákoník, obecná část – osoby. *Obcanskyzakonik.justice.cz* [online]. 2012 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/index.php/obecna-cast/zakladni-instituty/osoby>

Obecná charakteristika incidenčních sporů. *Insolvenční-zakon-komentar.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://www.insolvenzni-zakon-komentar.cz/?uniqueid=mRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJs0KVDbHZYztEqj2mVBJImA&coolurl=1&ion=33>

Osobní odpovědnost jednatele společnosti s ručením omezeným. Online. *Epravo.cz*. 2015. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/osobni-odpovednost-jednatele-spolecnosti-s-rucenim-omezenym-97274.html>. [cit. 2023-05-25].

Péče řádného hospodáře: Podstata a specifika ve vztahu k městským servisním společnostem *Auchorpartners.com* [online]. 2022 [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://www.achourpartners.com/focuses/pece-radneho-hospodare-podstata-a-specifika-ve-vztahu-k-mestskym-servisnim-spolecnostem-ve-smyslu-rozsudku-vrchniho-soudu-v-olomouci-ze-dne-20-10-2021-sp-zn-8-cmo-113-2021/>

Právnícké osoby. *Obcanskyzakonik.justice.cz* [online]. 2012 [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/images/pdf/pravnicke-osoby.pdf>

Souběh funkcí ve světle aktuálního nálezu ústavního soudu. Online. *Akkrejck.cz*. 2021. Dostupné z: <https://www.akkrejck.cz/aktuality/10-aktuality/16-soubeh-funkci-ustavniho-soudu>. [cit. 2023-05-30].

Subjekty práva. *Wiki.irium.cz* [online]. 2017 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: http://wiki.irium.cz/w/Subjekty_prava

Vznik a zánik právnícké osoby. *Admio.cz* [online]. 2012 [cit. 2023-05-15]. Dostupné z: <https://www.admio.cz/blog/vznik-a-zanik-pravnicke-osoby>

Založení firmy či pobočky ve Spojeném království. Online. *Mzv.gov.cz*. 2020. Dostupné z: https://mzv.gov.cz/london/cz/obchod_a_ekonomika/zalozeni_firmy_ci_pobocky_ve_spojenem.html. [cit. 2024-03-02].

Změna překážek pro výkon funkce statutárního orgánu a další změny související s tzv. digi novelou. *Pravniprostor.cz* [online]. 2023 [cit. 2023-05-22]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/zmena-prekazek-pro-vykon-funkce-statutarniho-organu-dalsi-zmeny-souvisejici-s-tzv-digi-novelou>

Změny pro podnikání od 1. ledna 2021. *Ksglegal.cz* [online]. 2021 [cit. 2023-05-24]. Dostupné z: <https://www.ksglegal.cz/cs/zmeny-pro-podnikani-od-1-ledna-2021>